

Paulus brev till svenskarna

EN HANDBOK FÖR KYRKANS REFLEKTION KRING OCH KAMP MOT
FRÄMLINGSFIENTLIGHET OCH RASISM

Svenska kyrkan

sensus

Innehåll

INLEDNING	3
METOD	5
ÖVNINGAR	8
Jag och vi	9
1. Kursen startar	9
2. Min favoritplats i världen	9
3. Min resa hit och mitt första möte med det främmande	9
Vi och kyrkan	11
4. Vad har jag att säga till om?	11
5. Svenska kyrkan?	12
6. Kvinnan som inte höll med	13
7. Vilka är ”vi”?	14
8. Om besvärliga möten	15
Kyrkan i världen	17
9. När ”vi” blir ”vi och dom”	17
10. Alla lika, alla olika	18
11. Paulus reser till Rom	20
12. Min hembygd i centrum och periferi	22
13. Maktlöshet och makt	22
14. Kyrkans uppgift i världen	24
15. Forumspel	25
16. Vad tar jag med mig och hur går vi vidare	26
KURSPLANER	27
VETA-OCH-GÖRA-MER-LISTA	28

Inledning

Globaliseringen och de senaste decenniernas migrationsströmmar gör att det idag i varje kyrka i Sverige finns större och mindre grupper av besökare och medlemmar med ursprung i andra länder än Sverige. Samtidigt med denna utveckling har också främlingsfientlighet och rasism vuxit inom olika grupper och rörelser i samhället. Dessa förhållanden ställer krav på våra församlingar att ha genomtänkta och teologiskt grundade förhållningssätt och strategier i det evangeliska arbetet för integration och mot rasism som görs i kyrkorna. Hur kan man reflektera teologiskt kring frågor om mångfald, migration, främlingsfientlighet och rasism?

SYFTE OCH MÅLGRUPP

Den här handboken är en resurs för församlingars förtroendevalda, personal och andra aktivas teologiska reflektion och handling kring dessa frågor. Den kan användas för att medvetandegöra och stärka enskilda församlingsmedarbetares och gruppers självkänsla i relation till migrationsfrågor och den kan användas mer specifikt som en förberedelse i arbetet med att formulera policy, strategier och utarbetande av måldokument, t ex en församlingsinstruktions skrivningar om detta ämne .

Bibeltexter och deltagarnas erfarenheter ligger som grund för de flesta övningarna i handboken. Som hjälp till att få bredare och fördjupade perspektiv på arbetet mot rasism och argumentation finns en kommenterad litteratur och medielista i slutet av boken.

BAKGRUND OCH SAMMANHANG

Metoden ”Paulus brev till svenskarna” växte fram i Ny i Sverige-projektet, en integrationsverksamhet i fyra förortsförsamlingar i Svenska Kyrkan i Göteborg; Angered, Bergsjön, Gunnared samt Lundby församling.

Målet var att stärka den teologiska reflektionen och bekräfta medarbetarnas erfarenheter kring arbetet med asylsökande och flyktingar. Övningarna och upplägg av workshops och seminarier samt textbearbetning till en antologi (”Där främlingskapet bryts kan en ny värld börja”, läs mer nedan) togs fram under ledning av Henrik Frykberg i samarbete med Lena Blom och Christina Byström. Metoden användes för första gången på ett tredagars seminarium med medarbetare från Ny i Sverige-projektet i Vadstena våren 2009. Delar av metoden har sedan använts och vidareutvecklats genom kortare seminarier på bland annat Gotlands kyrkvecka, i storstadsnätverket ”Framtiden bor hos oss”, vid stiftsutbildningar, samt på ett seminarium med ickevåldsforskningsgruppen Nornons.

Arbetet med att utveckla och formulera ett metodmaterial för en större spridning, det material som du nu har framför dig, har sedan gjorts av Henrik Frykberg på uppdrag av kyrkokansliet i Uppsala. Detta som ett led i ”Projekt Människovärde” som sedan 2010 drivs av Svenska kyrkan, Svenska Kyrkans Unga och Sensus studieförbund. Projektet syftar till att stärka de deltagande organisationerna teologiskt och metodiskt för att bemöta främlingsfientlighet och rasism både i kyrkan och i samhället. Projektet erbjuder

en teologisk antologi ”Där främlingskap bryts kan en ny värld börja” (Arcus förlag) som lanserades i mars 2010. Till denna finns ett pedagogiskt studiematerial som tagits fram av Sensus. Ytterligare en del av projektet är att utbilda ambassadörer för att stå upp för människovärde och motverka främlingsfientlighet och rasism, samt att i olika sammanhang inom Svenska kyrkan lyfta och uppmärksamma dessa frågor. Metodmaterialet ”Paulus brev till svenskarna” är ett viktigt verktyg i Projekt Människovärde och kommer t.ex. att användas i utbildningen av ambassadörer. Läs mer om Projekt Människovärde på www.sensus.se/projektmanniskovarde, www.svenskakyrkan.se/migration, eller på Svenska kyrkans intranät internwww.svenskakyrkan.se/migration.

Metod

TRE TEMAN

Övningarna i materialet är indelade under tre huvudteman: Jag och vi, Vi och kyrkan och Kyrkan och världen. Under temat Jag och vi introduceras kursen och man arbetar med jag- och gruppstärkande övningar. Temat Vi och kyrkan lyfter in samtal kring deltagarnas relation till och makt inom kyrkan, men också vilka ”Vi” är när vi pratar om kyrkan som ett ”Vi” och vilka roller nysvenskar spelar i och för våra kyrkor och församlingar. Under rubriken Kyrkan och världen samtalas om kyrkans relationer i både närsamhället, nationen och globalt. Ska kyrkan bara arbeta på individnivå eller också politiskt?

HANDLING

Handboken är inte bara till för samtal och reflektion utan vill ge mod och resurser för fortsatt handling för flyktingar, asylsökande, nysvenskar och för ett bra smhälle för alla. Som grund till detta ligger den befrielsesteologiska metod som uttrycks med orden Se, bedöma/ förstå och handla. Att Se – innebär att se sitt sammanhang sin situation. I övningarna här får det sitt uttryck genom att deltagarna för med sig kunskap och erfarenhet från sina egna sammanhang in i samtalen, men kan också fördjupas genom att träningen kompletteras med föreläsningar om rasism och främlingsfientlighet i Sverige idag. Bedöma/förstå – innebär att tolka och komma fram till en förståelse av sammanhanget utifrån samtal om bibeltexter och annat material. Handla – innebär att genom den större förståelse och kunskap som samtalet gett få mod till handling. I övningarna som utgår från bibeltexter ligger fokus på se och bedöma/förstå, medan övningarna i slutet av handboken har en tydlig inriktning mot handling.

GRUPPER OCH TILLBAKARAPPORT

En framgångsfaktor för att få bra samtal och bra dynamik i kursen är arbetet i smågrupper om tre till fyra personer i varje grupp och att mycket tid läggs på samtalen i dessa grupper. Det sättet att arbeta på gör att man hinner med mycket, man skapar snabbt ett förtroende i gruppen där allas röst och aktiva deltagande är viktigt. Kvalitén på samtalen blir på detta sätt också bättre än om man arbetar i större grupper.

En annan framgångsfaktor är att ge tid och utrymme åt tillbakarapport från en person i varje smågrupp in i den större gruppen. Detta ökar möjligheten att ta in nya perspektiv in i den lilla gruppens samtal. Men undvik att föra diskussion eller längre samtal i storgrupp. För att smågruppsarbetet och tillbakarapporten ska fungera bra bör man utse en som fördelar ordet, en underlättare, samt en sekreterare i början av varje smågruppsövning.

Det kan vara bra att hålla kvar vid samma smågrupp i några övningar eftersom man lär känna varandra och tryggheten för både individ, smågrupp och större grupp ökar. Men det kan förstås också kännas bra för dynamiken att få bilda nya smågrupper efter några övningar så att man får in nya perspektiv och har möjlighet att bryta samtal som går på tomgång.

Om det i gruppen i sin helhet finns olika bakgrunder och erfarenheter representerade, t.ex. några födda utomlands, så öppnar det också för en fördjupning av samtalet.

LEKAR

I handboken finns inga förslag på lekar eller övningar som behövs för att slappna av och få mer energi in i gruppen. Det finns ett stort utbud och många lekar och övningar med pedagogiska poänger som kan fungera utmärkt som komplement till övningarna i handboken. I litteraturlistan finns några tips på var man kan hitta lekar och energihöjande övningar.

RUNDOR

Man kan tycka att i en grupp på fyra personer så kommer alla att få prata utan att man behöver se till att det blir så. Men vår erfarenhet är ändå att det är bra att börja ett samtal med en runda där alla får yttra sig i tur och ordning utan att direkt få höra andras kommentarer eller att man börjar diskutera. När rundan väl är över har man genom den skapat en trygghet som gör att diskussionen kan bli mer öppen och rak.

BEGREPP

I övningarna nämns direkt eller indirekt flera viktiga och omdiskuterade begrepp som rasism, främlingsfientlighet, svensk, nysvensk, kultur, mångkultur och integration. Mycket av debatten kring migrationsfrågor rör och får näring i just diskussionen om hur dessa begrepp ska definieras och användas. Det är också så vi ser på begreppen här, att de får vara öppna för individerna och i gruppens samtal så att inte färdiga definitioner låser samtalet. Att inte från början låsa fast definitioner av begrepp innebär förstås inte att handboken inte genomsyrras av tydliga ställningstaganden för allas lika värde och mot rasism och främlingsfientlighet. I den kommenterade litteraturlistan i slutet av handboken finns tips på flera böcker där begrepp diskuteras.

BIBEL OCH TRADITION

Bibeln är förutom deltagarnas egna erfarenheter det viktigaste arbetsverktyget i den här handboken. Som kristna måste vi förhålla oss till bibeln och den kristna traditionen, men när vi läser och samtalar om bibeltexter spelar våra erfarenheter in i vad vi får ut av läsningen och samtalet. Våra erfarenheter och vår fantasi är lika viktiga för tolkningen av en text som själva texten och olika historiska traditioner av hur den ”ska” tolkas (tolkningshistoria).

Ta till exempel texten om Abrahams och Saras möte med de tre männen i 1 Mos 18. Den kan läsas ”bokstavligt” som att Abraham och Sara får vara med om ett möte med Gud själv. I kristen tolkningstradition har de tre männen ofta fått komma att representera treenigheten. I användningen av texten i handboken får den hjälpa oss att samtala om våra erfarenheter kring gästfrihet och besvärliga möten. Denna tolkning är inte tagen helt ur luften utan har bland annat stöd i att texten använts för att motivera den starka traditionen i mellanöstern av att erbjuda gästfrihet och i Hebreerbrevets hänvisning till detta ställe (Heb 13:2). Ett avspänt och fantasifullt förhållande till bibeln betyder alltså inte att det behöver vara mindre allvarligt eller sanningsenligt.

Medvetenheten om att vår egen situation spelar roll för vår förståelse av bibeltexter har stöd i det mesta av nutida forskning kring bibeltolkning. I boken ”Levande Teologi” redogör Christina Grenholm på ett enkelt och mer grundläggande sätt än vad det finns utrymme för här för bakgrunden till och de möjligheter som öppnas med en medvetet tolkande inställning till bibeltexter.

Det Grenholm i ”Levande Teologi” kallar ”den skriftkritiska metoden” är ett bra sätt att förklara hur bibeln används i övningarna i den här handboken. Hon menar att tre komponenter kan sägas samverka i tolkning av bibeln: texten, sammanhanget och nyckelordet.

För att en text ska få betydelse för oss kan det vara bra att hitta nyckelord som samspelar med texten och det sammanhang vi befinner oss i. I texten från 1 Mos 18 så skulle alltså gästfrihet eller besvärliga möten vara exempel på två nyckelord som sätter igång samtalet och tolkningen av texten utifrån ett sammanhang av möten med flyktingar och asylsökande.

Vi använder flera bibeltexter i övningarna nedan och i boken ”Där främlingskapet bryts kan en ny värld börja” finns ytterligare exempel på bibeltexter som berör våra frågor. Men vi hoppas också att detta sätt att arbeta med bibeltexter inspirerar er att själva utifrån ert sammanhang hitta texter och nyckelord som kan få igång samtalet och ge mod till handling.

Om det finns fördjupade bibelkunskaper hos ledarna för kursen eller bland deltagarna, så kan det givetvis leda till spännande samtal, men materialet bygger inte på att man måste kunna en massa om teologi eller bibelvetenskap för att tillgodogöra sig övningarna. Man kan också använda notapparaten, parallellställerna och uppslagsboken i Bibel 2000 för att ge ytterligare fördjupning och liv åt bibeltexterna.

TID

Materialet kan användas för en kurs på en till tre dagar eller som en studiecirkel, med en övning per tillfälle. Det är i så fall viktigt att samma personer deltar i träffarna. Genom att varje övning har ett beskrivet syfte kan man anpassa kursen efter kursdeltagarnas behov. I slutet av häftet finns förslag på upplägg för en tredagarskurs och en studiecirkel. Kortare tid än en dags arbete med materialet rekommenderas inte annat än som smakprov för att väcka intresse för en längre kurs.

LEDARSKAP

Ledarna för en kurs bör ha erfarenhet av att ha deltagit i eller lett liknande kurser med deltagande pedagogik. Minst två ledare bör planera och genomföra varje kurs, eftersom den bland annat blir mer dynamisk när man kompletterar varandra.

Som ledare kan man använda ett mer aktivt ledarskap där man går runt i grupperna och lyssnar av samtalen som förs, är noga med tiderna och gör tydliga gränsdragningar vid samtalen i storgrupp, eller vara mer passiv där det som händer i gruppen får ta mer plats. Vilket som är bäst beror på ledarnas personlighet, erfarenhet och gruppens behov, men ju mer erfaren man blir som ledare desto lättare har man att se vilket ledarskap som passar till vilken grupp.

UTVÄRDERING

Låt deltagarna utvärdera kursen i slutet av varje dag respektive i mitten av studiecirkeln och i slutet av hela kursen genom att berätta om vad som var bra och vad som kunde förbättras i kursupplägget. Det kan räcka med ett papper med en ledsn och en glad gubbe på eller ett mer detaljerat formulär med rutor att kryssa i och plats för kommentarer.

Övningar

Några gemensamma drag finns i flera av övningarna i kursen.

- Syftet** beskriver vad man vill uppnå med övningen
- Material** här står det om det behövs något särskilt material för att genomföra övningen
- Nyckelord** om det gäller samtal kring en bibeltext så skrivs här de nyckelord som ska samspela med texten och sammanhanget.
- Tidsåtgång** Varje moment i en övning har en markering efter sig av hur lång tid det beräknas ta, till exempel ”20 min”.

Jag och vi

Här introduceras kursen och gruppen arbetar med jag- och gruppstärkande övningar.

1. Kursen startar

Följande moment kan vara med i introduktionen till en kurs:

- Ledarna presenterar sig
- Kursens upplägg med tidsramar etc.
- Beskrivning av de tre temana Jag och Vi, Vi och Kyrkan, Kyrkan i världen
- Betoningen på smågruppsarbete och tillbakarapport
- Att utse underlättare och sekreterare inför varje övning
- Nyckelord i bibelsamtalen.

2. Min favoritplats i världen

Syftet med övningen är att var och en får presentera sig för hela gruppen, se hur vi genom vårt resande och våra drömmar är en del av hela världens resande och drömmar.

Material: ett stort golv utan möbler.

- Be deltagarna att föreställa sig en världskarta som täcker hela golvet. Det behöver inte vara en karta där Europa hamnar i mitten, men kanske är det den kartbild vi har lättast att föreställa oss. Säg vad som är norr och söder och be deltagarna att ställa sig på några olika geografiska platser som ”Sverige”, ”Brasilien” och ”Australien” för att få en gemensam bild av världskartan. 5min
- Be sedan deltagarna att fundera ett par minuter över sin favoritplats i världen. Det kan vara en plats de har besökt en eller många gånger, eller en plats de drömmer om att få åka till. 3min
- Be deltagarna placera sig på sin favoritplats på världskartan. 2min
- Be sedan var och en berätta vad de heter, var de står och varför de står där. 2 min x antal deltagare.

3. Min resa hit och mitt första möte med det främmande

Syftet med övningen är att deltagarna får presentera sig för varandra i den lilla gruppen, får bygga självkänsla och grupp-känsla samt tydliggöra gemensamma och skilda ingångar in i ämnet.

- Gå igenom övningens innehåll i storgrupp. 5 min
- Dela sedan upp gruppen i smågrupper om 3-4 i varje grupp, t.ex. genom att be var och en gå samman med någon man känner rätt bra sen tidigare och sedan med två som man inte känner så bra sen tidigare. 5 min

- Deltagarna berättar för varandra i en runda om ”sin resa hit”. Varför de har kommit till kursen, hur deras intresse för dessa frågor har väckts. Betona att varje perspektiv är viktigt också om deltagaren upplever att jag inte så mycket har ”valt” utan mer ”hamnat” där jag nu är. 30 min
- Deltagarna funderar nu var och en i tystnad om sitt första eller ett viktigt möte med det ”främmande” eller ”främlingen”. 3 min
- Berätta om mötet och gärna historien omkring detta möte, låt berättelsen få ta tid. 20 min
- Fundera och samtala tillsammans i gruppen om era olika berättelser har gemensamma nämnare eller tydliga olika ”spår”. Skriv ner. 10 min
- Återrapport i storgrupp. 3 min x antal smågrupper.

Vi och kyrkan

Under temat lyfts deltagarnas erfarenheter av och relation till makt inom kyrkan, men också vilka ”vi” är när vi pratar om kyrkan som ett ”vi” och vilka roller nysvenskar spelar i och för våra kyrkor och församlingar.

4. Vad har jag att säga till om?

Syftet med övningen är att få samtala om deltagarnas och ett medarbetarlags möjligheter att påverka i kyrkan och om känslor av makt och maktlöshet.

Material: Biblar och anteckningsmaterial.

Nyckelord: *Makt och demokrati*

Den tolvårige Jesus i templet

Hans föräldrar brukade varje år bege sig till Jerusalem vid påskhögtiden. Också när Jesus var tolv år gammal gick de dit upp som seden var vid högtiden. Då festen var över och de skulle hem igen, stannade pojken Jesus kvar i Jerusalem utan att föräldrarna visste om det. De gick en dagsled i tron att han var med i resällskapet och frågade sedan efter honom bland släktingar och bekanta. När de inte hittade honom vände de tillbaka till Jerusalem och letade efter honom där. Efter tre dagar fann de honom i templet, där han satt mitt bland lärarna och lyssnade och ställde frågor. Alla som hörde honom häpnade över hans förstånd och de svar han gav. Föräldrarna blev bestörta när de såg honom, och hans mor sade till honom: ”Barn, hur kunde du göra så mot oss? Din far och jag har letat efter dig och varit mycket oroliga.” Han svarade: ”Varför skulle ni leta efter mig? Visste ni inte att jag måste vara hos min fader?” Men de förstod inte vad han menade med sina ord. Sedan följde han med dem ner till Nasaret, och han lydde dem i allt. Hans mor bevarade allt detta i sitt hjärta. Och Jesus blev äldre och visare och vann Guds och människors välbehag.

- Gå igenom övningens innehåll antingen i storgrupp eller genom att gå runt till varje grupp. Kopiera eller skriv ut nyckelord och frågorna som hör till övningen så att varje grupp har. 5 min
- Läs berättelsen i Luk 2:42-52 högt från bibeln i den lilla gruppen. 5 min
- Gå en runda där ni delar med er av era personliga reflektioner. Är det något ni inte förstår? Något som väcker anstöt? Något som känns riktigt fint? För in den kunskap om texten ni har i gruppen. 15 min
- Samtala utifrån nyckelorden Makt och demokrati och era egna erfarenheter. Känner ni igen er i Jesus eller inte? Vad ger berättelsen för tankar om demokrati i kyrkan. Har ni upplevt er lyssnade på i kyrkan? Har ni kunnat påverka? Vad öppnar och vad stänger för påverkan? Anteckna. 30 min
- Återrapport i storgrupp. 3 min x antal grupper.

5. Svenska kyrkan?

Syftet med övningen är att få reflektera och diskutera kyrkans uppdrag, se att det finns vi- och dom-perspektiv i kyrkan, börja samtala om de aktivas (medlemmar och ickemedlemmar) betydelse för kyrkan och deras möjligheter att påverka.

Material: Påståenden om Svenska kyrkan skrivna stort på A3 papper, ett påstående per papper. Yttrandet från läronämnden (nedan). Anteckningsmaterial och blädderblocks-papper.

Sveriges folk och Guds folk

Vid kyrkomötena 2003 och 2009 yttrade sig Svenska kyrkans läronämnd över motioner som behandlat Svenska kyrkans relation till Sverige folk och svensk identitet (2003:82, 2009:60) bland annat på följande sätt:

Bekännelsen till Kristus är en bekännelse till att Gud blev människa och föddes som ett judiskt barn med ett frälsningsuppdrag till alla människor. Från jordens alla väderstreck samlar Gud genom Jesus Kristus en församling. Kyrkan har uppdraget att erbjuda alla människor Guds rikes gemenskap, som inte känner några jordiska gränser.

Detta innebär att vi som kristna har flera olika identiteter. Vi är inte bara kristna individer, medlemmar av en lokal församling och en kyrka, utan även delaktiga i den världsvida kristenheten och hör samman med alla människor, skapade till Guds avbild.

Kyrkan är inte etniskt bestämd och nationerna har ingen konstitutiv betydelse för kyrkans identitet. Kyrkan är Guds folk och Kristi kropp. Med sitt centrum och sin livskälla i Kristus och evangeliet om honom har Svenska kyrkan som en del av den världsvida kyrkan ett uppdrag i Sverige. Det är ett gudomligt tecken att de människor som i Sverige inbjuds att tillhöra Guds folk återspeglar rikedomen i skapelsen och i Kristi världsvida kyrka.

Utdrag ur Läronämndens yttranden 2009:11y och 2003:11y

- Gå igenom övningens innehåll i storgrupp. Detta är en typ av konsensusövning där man skall samtala och komma överens om några påståenden. 5 min
- Vilka olika inställningar till "Svenska kyrkan" har vi mött i vårt engagemang i kyrkan? Samtala i smågrupper om tre en stund om vad som kan ligga i respektive korta definitioner, som ligger på bordet/golvet: 20 min
- Dela ut utdraget från Svenska kyrkans läronämnds yttrande och be deltagarna sätta sig fyra och fyra och läsa utdraget högt. 5 min
- Gå en runda i gruppen där ni delar med er av era personliga reflektioner. Är det något ni inte förstår? Håller ni med? Något som känns riktigt fint? Vad betyder texten för förståelsen av "Svenska kyrkan"? 10 min

- Be deltagarna sätta sig en och en och skriva ner tre meningar på upp till fem ord som fångar vad Svenska kyrkan är, skall vara och göra. En idealbild av kyrkan alltså. 3 min
- Be deltagarna att forma par där man utifrån sina sammanlagt sex meningar samtalar, argumenterar och kommer överens om tre femordsmeningar. 5 min
- Be paren gå samman med ett annat par där man utifrån sina sammanlagt sex meningar samtalar, argumenterar och kommer överens om tre femordsmeningar. Skriv upp de tre meningarna på blädderblockspapper. 10 min.
- Återrapport i storgrupp. Gå först en runda där varje grupp presenterar sina meningar. Samtala sedan två och två som ni sitter om vilka roller flyktingar och nysvenskar har fått i gruppernas meningar. 5 min x antal grupper.

6. Kvinnan som inte höll med

Syftet med övningen är att få erkänna främlingens betydelse för kyrkans utveckling och hitta en av många kvinnor och män genom historien som hade mod att stå upp för förändring.

Material: Biblar och anteckningsmaterial

Nyckelord: Överraskande lärande

Den kanaaneiska kvinnan

Därifrån drog sig Jesus undan till området kring Tyros och Sidon. En kanaaneisk kvinna från dessa trakter mötte honom och ropade: "Herre, Davids son, förbarma dig över mig! Min dotter plågas svårt av en demon." Han gav henne inget svar. Då gick hans lärjungar fram och bad honom: "Säg åt henne att ge sig i väg, hon går ju bakom oss och ropar." Han svarade: "Jag har inte blivit sänd till andra än de förlorade fåren av Israels folk." Men hon kom och föll ner för honom och sade: "Herre, hjälp mig." Han svarade: "Det är inte rätt att ta brödet från barnen och kasta det åt hundarna." "Nej, herre", sade hon, "men hundarna äter ju smulorna som faller från deras herrars bord." Då sade Jesus till henne: "Kvinna, din tro är stark, det skall bli som du vill." Och från den stunden var hennes dotter frisk

- Gå igenom övningens innehåll antingen i storgrupp eller genom att gå runt till varje grupp. Kopiera eller skriv ut nyckelord och frågorna som hör till övningen så att varje grupp har. 5 min
- Läs berättelsen i Matt 15:21-28 högt från bibeln. 5 min
- Gå en runda där ni delar med er av era personliga reflektioner. Är det något ni inte förstår? Något som väcker anstöt? Något som känns riktigt fint? För in den kunskap om texten ni har i gruppen. 15 min
- Samtala utifrån nyckelorden Överraskande lärande och dela med er av goda erfarenheter av lärande i mötet med främlingar och andra traditioner. Anteckna. 30 min
- Återrapport i storgrupp. 3 min x antal grupper.

7. Vilka är ”vi”?

Syftet med övningen är att få prata om vilka ”vi” är när vi pratar om våra församlingar, vilka gränsdragningar vi gör och varför vi gör dem.

Material: Biblar och anteckningsmaterial.

Nyckelord: Vilka är ”vi”?

Lyft blicken och se dig omkring

*Res dig, stråla i ljus!
Ditt ljus är här,
Herrens härlighet går upp över dig.
Jorden är höljd i mörker,
töcken omger folken,
men över dig skall Herren stråla,
över dig skall hans härlighet visa sig.
Folken skall vandra mot ditt ljus,
kungar mot glansen av din soluppgång.
Lyft blicken och se dig omkring!
Alla samlas och kommer till dig.
Dina söner kommer från fjärran,
dina döttrar bär man i famnen.
När du ser det skall du stråla av lycka,
ditt hjärta skall bäva och bulta,
när havets skatter kommer i din ägo
och folkens rikedomar blir dina.
Dina portar skall aldrig stängas,
de skall stå öppna dag och natt,
så att folkens rikedomar kan föras till dig
och deras kungar ledas dit in.*

Jag är en människa, jag också

Nästa dag medan de var på väg och närmade sig staden gick Petrus vid middagstiden upp på taket för att be. Han blev då hungrig och ville ha något att äta. Medan maten gjordes i ordning föll han i hänryckning. Han såg himlen öppen, och det kom ner något som liknade en stor linneduk. Hängande i sina fyra hörn sänktes den ner på jorden, och i den fanns alla markens fyrfota djur och kräldjur och himlens fåglar. En röst sade till honom: ”Petrus, slakta och ät!” Petrus svarade: ”Nej, nej, herre! Aldrig har jag ätit något oheligt eller orent.” Då hörde han för andra gången en röst: ”Vad Gud gjorde till rent skall inte du göra till orent.” Detta hände tre gånger, och sedan lyftes duken strax upp till himlen.

Medan Petrus grubblade över meningen med den syn han haft kom männen som Cornelius hade skickat. De frågade sig fram till Simons hus och stannade vid porten och ropade och undrade om den Simon som kallades Petrus bodde där. Petrus funderade ännu över synen, då Anden sade till honom: ”Här är tre män som söker dig. Gå genast ner, och tveka inte att följa med dem, det är jag som har sänt dem.” Petrus gick ner till männen och sade: ”Jag är den ni söker. Varför har ni kommit hit?” De svarade: ”Cornelius, en officer som är rättskaffens och gudfruktig och har gott namn om sig i hela den judiska befolkningen, har blivit tillsagd av en helig ängel att skicka efter dig och höra vad du har att säga.” Då bad han dem stiga in och lät dem bo över där.

Nästa dag gav han sig i väg i sällskap med dem, och några av bröderna i Joppe följde med. Dagen därpå var han framme i Caesarea, där Cornelius väntade på dem tillsammans med sina släktingar och närmaste vänner som han hade bett komma. När Petrus skulle stiga in kom Cornelius emot honom och kastade sig vördnadsfullt för hans fötter. Men Petrus sade åt honom att resa sig: "Stig upp, jag är en människa, jag också." Sedan gick han in under samtal med Cornelius. Där inne fann han många församlade, och han sade till dem: "Som ni vet är det förbjudet för en jude att umgås med någon som tillhör ett annat folk eller att besöka honom. Men mig har Gud visat att man inte skall betrakta någon människa som ohelig eller oren.

- Gå igenom övningens innehåll antingen i storgrupp eller genom att gå runt till varje grupp. Kopiera eller skriv ut nyckelord och frågorna som hör till övningen så att varje grupp har. 5 min
- Läs berättelserna i Jes 60:1-5, 11 och Apg 10:9-28 högt från bibeln. 5 min
- Gå en runda där ni delar med er av era personliga reflektioner. Är det något ni inte förstår? Något som väcker anstöt? Något som känns riktigt fint? För in den kunskap om texterna ni har i gruppen. 15 min
- Samtala utifrån nyckelorden Vilka är "vi" när vi pratar om "vår församling"? Vilka räknar vi med? Hur och varför dras gränser? Hamnar några utanför? Finns det olika "vi"? Vilket/a människovärde/n signalerar texterna? Anteckna. 30 min
- Återrapport i storgrupp. 3 min x antal grupper.

8. Om besvärliga möten

Syftet med övningen är att få samtala om deltagarnas erfarenheter av gästfrihet och hur den kompliceras av besvärliga möten.

Material: Bibeln, Koranens budskap och anteckningsmaterial.

Nyckelord: Gästfrihet och Besvärliga möten

Abrahams och Saras möte med tre främlingar

Ur Bibeln:

Herren visade sig för Abraham i Mamres lund. Abraham satt i tältöppningen under den hetaste tiden på dagen. Han såg upp och fick se tre män stå där framför honom. Då reste han sig från sin plats i tältöppningen och skyndade emot dem och kastade sig till marken. "Herre", sade han, "visa mig den hedern att du inte går förbi din tjänare. Låt mig hämta lite vatten så att ni får tvätta av era fötter. Sedan kan ni lägga er och vila under ett träd, så tar jag fram lite mat som ni kan styrka er med innan ni fortsätter - nu när ni ändå har kommit vägen förbi." De svarade: "Ja, gör det!" Abraham skyndade sig in i tältet till Sara och sade: "Fort, tag tre mått av det bästa mjölet och baka bröd." Sedan sprang Abraham bort till boskapen, tog en fin spädkalv och gav den till en tjänare, som skyndade sig att anrätta den. Han tog tjockmjölk och sötmjolk och kalven som han låtit anrätta och satte fram åt dem. Självt stod han bredvid dem under trädet medan de åt.

Ur Koranens budskap:

OCH VÅRA budbärare kom till Abraham med ett glatt budskap. De hälsade

honom "Fred!" och han svarade: "Fred [vare med er]!" Och han skyndade sig att bära fram en helstekt kalv. Men när han såg att de inte sträckte sina händer mot födan, blev han rädd [att de hade onda avsikter]. [Men] de sade: "Var inte orolig! Vi har sänts till Lots folk."

- Gå igenom övningens innehåll antingen i storgrupp eller genom att gå runt till varje grupp. Kopiera eller skriv ut nyckelord och frågorna som hör till övningen så att varje grupp har. 5 min
- Läs berättelserna i 1 Mos 18:1-8 högt från Bibeln och Sura 11 vers 69-70 från Koranens budskap. 5 min
- Gå en runda där ni delar med er av era personliga reflektioner. Är det något ni inte förstår? Något som väcker anstöt? Något som känns riktigt fint? För in den kunskap om texterna ni har i gruppen. 15 min
- Samtala utifrån nyckelorden Gästfrihet och Besvärliga möten. Finns det en gräns för vår gästfrihet? Vilka strategier har vi/du utvecklat för att hantera besvärliga mötet? Hur behåller vi en positiv människosyn när vi möter människor vars åsikter eller handlingar vi inte delar? Finns det besvärliga grupper? Anteckna. 40 min
- Återrapport i storgrupp. 3 min x antal grupper.

Kyrkan i världen

Under detta tema samtalas om kyrkans relationer i närsamhället, nationen och globalt. Vad ska kyrkan göra av sina erfarenheter av möten med flyktingar och invandrare? Ska hon bara arbeta på individnivå eller också politiskt med dessa frågor? Hur går man från ord till handling? I de sista övningarna får deltagarna hjälp att ta nästa steg på hemmaplan.

9. När ”vi” blir ”vi och dom”

Syftet med övningen är att möta en situation med tydligt rasistisk argumentation och samtala om vilka känslor den väcker samt prata om vad som kan grundlägga rasistiska åsikter och handlingar.

Material: Rollspelet ”I personalmatsalen i församlingshemmet” eller aktuell artikel som beskriver en polarisering av samhället och anteckningsmaterial.

Nyckelord: När vi blir vi och dom

I personalmatsalen i församlingshemmet

- Hej, du var sjuk igår va?
- Ja, förkyld igen, det går runt, runt i familjen.
- Jag har klarat mig hittills i alla fall. Peppar, peppar...
- Lite tystnad. Bläddrar i tidningen...*
- Hörde du igår att dom hittat Lena, tjejen som försvann i lördagsnatt. Mördad också hon, säkert våldtagen, och dom har gripit en kille också, kom till Sverige för ett år sedan.
- Ja jag hörde vad hemskt. Tragiskt.
- Alltså jag är inte rasist, men nu ser vi ju konsekvenserna med våra helöppna gränser.
- Vadå, vad menar du, konsekvenser? Helöppna gränser?
- Ja, all kriminalitet, invandrarna fyller ju våra fängelser, dom har ju en helt annan kultur än vi, det blir ju problem då, menar jag.
- Men vadå invandrare, det är en rätt stor grupp det, med en massa olika människor med olika ursprung och en massa duktiga människor också.
- Jamen, dom här som kommer från Afrika och Mellanöstern och så. Muslimer och andra som inte fattar den svenska kulturen och inte vill lära sig heller.
- Vad är den svenska kulturen och vadå inte vill lära sig, de flest vill allt lära sig, men har rätt tunga bagage också...
- Jamen vad ska vi ta hit dom då för, socialfall som inte bidrar någonting till det svenska, bara kostar samhället en massa socialbidrag eller hamnar i fängelse, och dom som klarar sig någorlunda, dom tar våra jobb eller snor

runter på svartjobb. De är ju deras fel alltihop att samhället ser ut som det gör idag. Att vi inte kan gå säkra, som hon Lena, man vågar ju inte gå ut om kvällarna.

- *Du, jag vet inte vad jag ska säga till dig längre, du radar upp en massa stereotypa bilder och generaliserar, ser du inte människorna i alla dessa som flytt krig och förtryck, ser du inte hur dom hungrar och törstar efter gemenskap och kärlek och värme.*
- *Det är lätt för dig att säga, du som har jobb och familj och bor tryggt i din villa i fina förorten. Du slipper möta problemen här inne på kvällarna, du slipper vara orolig varje gång barna ska ut på kvällen, du ser inte all skit som kommer med dom där ”stackars flyktingarna...”.*
- *Men snälla nån, vad hemskt det blev det här fiket, vad ska vi göra, du och jag är på helt olika våglängd? Vi får börja om så att vi hamnar rätt, vi gillar ju varann eller hur?*
- *Jag gillar dig, det gör jag... Jag, jag kanske tog i lite mycket. Jag är bara så rädd för allting, invandrare och allt våld i samhället nu och...*
- *Jag är också rädd för olika saker, vi kanske ska börja i det?*

- Använd rollspelet ”I personalmatsalen i församlingshemmet” eller leta i förberedelserna upp en aktuell artikel eller annan media som visar på polarisering i samhället. I tidigare kurser har polisernas rasistiska uttalanden vid kravallerna i Rosengård i Malmö vintern 2009 och Försvarshögskolans undersökning av friskolor och koranskolor i samma stadsdel använts.
- Gå igenom övningens innehåll i storgrupp. Kopiera eller skriv ut nyckelord och frågorna som hör till övningen så att varje grupp har. 5 min
- Läs artikeln eller spela upp rollspelet (ledare eller deltagare) i storgrupp. 5 min
- Gå till smågrupperna, sitt var och en och försök leva er in i en av de inblandade personernas situation. Vad känner du? Vilka rädslor skulle bär du på? Skulle du ha gjort likadant? Varför? Varför inte? 5 min
- Berätta för varandra i en runda och samtala sedan utifrån nyckelorden När vi blir vi och dom. Vilka grunder finns det för rasism? Anteckna. 30 min
- Återrapport i storgrupp. 3 min x antal grupper.

10. Alla lika, alla olika

Syftet med övningen är att få samtala om språket som identitetsskapare och gränsdragare samt om olikhet i fråga om språk, kultur, religion automatiskt innebär olikhet i fråga om grundläggande värderingar.

Material: Bibeln och anteckningsmaterial.

Nyckelord: *Språkförbistring och Alla lika, alla olika.*

Babels torn och språkförbistringen

Hela jorden hade samma språk och samma ord. När människorna flyttade österut fann de en dal i Shinar där de bosatte sig. ”Nu skall vi slå tegel och bränna det”, sade de till varandra. De använde tegel som byggsten, och som murbruk använde de beck. De sade: ”Låt oss bygga en stad, med ett torn som når ända upp i himlen. Vårt namn blir känt, och vi slipper vara skingrade över hela jorden.”

Då steg Herren ner för att se staden och tornet som människorna byggde. Herren sade: "De är ett enda folk och har alla samma språk. Detta är bara början. Nu är ingenting omöjligt för dem, vad de än föresätter sig. Låt oss stiga ner och skapa förvirring i deras språk, så att den ene inte förstår vad den andre säger." Och Herren skingrade dem från denna plats ut över hela jorden, och de slutade att bygga på staden. Därför kallas den Babel, ty där skapade Herren språkförbistringen på jorden, och därifrån skingrade han människorna ut över hela jorden.

Om avslöjande kännemärken

Jefta samlade alla män i Gilead och gick till anfall mot efraimiterna. Männen från Gilead besegrade efraimiterna, som brukade säga: "Ni är bara flyktingar från Efraim, ni gileaditer, hälften Efraim, hälften Manasse." Gileaditerna spärade vadställena över Jordan för efraimiterna, och när någon av de flyende efraimiterna ville gå över floden frågade gileaditerna: "Är du efraimit?" Om han svarade nej sade de: "Säg shibbolet!" Om han då sade "shibbolet", därför att han inte kunde uttala ordet rätt, grep de honom och högg ner honom vid vadstället. Vid detta tillfälle stupade 42 000 efraimiter.

Den heliga mångfalden

När pingstdagen kom var de alla församlade. Då hördes plötsligt från himlen ett dån som av en stormvind, och det fyllde hela huset där de satt. De såg hur tungor som av eld fördelade sig och stannade på var och en av dem. Alla fylldes av helig ande och började tala andra tungomål, med de ord som Anden ingav dem.

I Jerusalem bodde fromma judar från alla länder under himlen. När dånets ljud samlades hela skaran, och förvirringen blev stor när var och en hörde just sitt språk talas. Utom sig av förvåning sade de: "Men är de inte galileer allesammans, dessa som talar? Hur kan då var och en av oss höra sitt eget modersmål talas? Vi är parther, meder, elamiter, vi kommer från Mesopotamien, Judeen och Kappadokien, från Pontos och Asien, från Frygien och Pamfyljen, från Egypten och trakten kring Kyrene i Libyen, vi har kommit hit från Rom, både judar och proselyter, vi är kretensare och araber - ändå hör vi dem tala på vårt eget språk om Guds stora gärningar." I sin häpnad visste ingen vad han skulle tro, och de frågade varandra: "Vad betyder detta?" Men andra gjorde sig lustiga och sade: "De har druckit sig fulla på halvjäst vin."

- Gå igenom övningens innehåll antingen i storgrupp eller genom att gå runt till varje grupp. Kopiera eller skriv ut nyckelord och frågorna som hör till övningen så att varje grupp har. 5 min
- Läs de tre berättelserna från 1 Mos 11:1-9, Dom 12:4-6 och Apg 2:1-13 högt i gruppen. 5 min
- Gå en runda där ni delar med er av era personliga reflektioner. Är det något ni inte förstår? Något som väcker anstöt? Något som känns riktigt fint? För in den kunskap om texterna ni har i gruppen. 15 min
- Samtala utifrån nyckelorden "Språkförbistring" och "Alla lika, alla olika". Vilken roll spelar språket som identitetskapare? Vilka andra viktiga identitetskapare och markörer finns i vårt samhälle? Betyder olikhet i fråga om språk, kultur, religion, kön, sexuell läggning... automatiskt också olikhet i fråga om grundläggande värderingar? Anteckna. 40 min
- Återrapport i storgrupp. 3 min x antal grupper.

II. Paulus reser till Rom

Syftet med övningen är att samtala om flyktberättelser och om vad flyktingars utsatthet och beroende gör med våra relationer.

Material: Bibeln och anteckningsmaterial.

Nyckelord: Utsatthet och Beroende

I en fångbåt över medelhavet år 63

De lättade ankar och följde Kretas kust. Men det dröjde inte länge förrän en våldsamt storm, den så kallade Nordosten, svepte ner från land. Fartyget fångades av den och kunde inte hålla upp mot vinden, utan vi föll av och länsade undan för den. Vi kom i lä av en liten ö som hette Kauda och lyckades där med nöd och näppe bärga skeppsbåten. Sedan den tagits ombord stagade man fartyget som en säkerhetsåtgärd. De var rädda för att de skulle driva upp på Syrtenbankarna, och därför sänkte de rån och seglade vidare så. Då vi var svårt ansatta av stormen gjorde de sig nästa dag av med en del av lasten, och på tredje dagen vräkte de med egna händer allt löst överbord. Varken sol eller stjärnor visade sig på flera dygn, och stormen låg hårt på. Till slut förlorade vi allt hopp om räddning. (...)

När det blev dag kände de inte igen landet, men de upptäckte en bukt med sandstrand, där de tänkte att de skulle kunna sätta fartyget på land. De släppte trossarna och lämnade ankarna i sjön. Samtidigt fällde de ner styråror, hissade förseglet för vinden och styrde in mot stranden. Men de gick på ett rev och rände upp med skeppet där. Fören körde fast och stod orubbligt kvar, men aktern började brytas sönder av bränningarna. Soldaterna beslöt då att döda fångarna så att ingen skulle kunna simma i land och fly. Men officeren ville rädda Paulus och hindrade dem i deras avsikt. Han befälde att först skulle de simkunniga hoppa i vattnet och ta sig i land och därefter de övriga, en del på plankor och andra med hjälp av folk från fartyget. Så lyckades alla rädda sig i land.

När vi var i säkerhet fick vi veta att ön hette Malta. De infödda var ytterst vänliga mot oss; de tände ett bål och tog hand om oss alla, för det började regna och var kallt. Paulus drog ihop ett fång torrt ris, och då han lade det på elden kom en huggorm fram på grund av värmen och högg sig fast vid hans hand. När de infödda såg ormen hänga från handen på honom sade de till varandra: ”Den där mannen måste vara en mördare. Han har räddats från havet, men rättvisans gudinna ville inte att han skulle få leva.” Men Paulus skakade av sig ormen i elden och tog ingen skada. De andra trodde att han skulle svullna upp eller plötsligt falla död ner. När de sedan hade väntat en lång stund och sett att ingenting särskilt hände honom slog de om och sade att han var en gud.

I närheten låg det gårdar som tillhörde Publius, öns främste man, och han tog emot oss och visade oss gästfrihet i tre dagar. Hans far låg till sängs med feberanfäll och svår diarré. Paulus gick in till honom, bad och lade händerna på honom och botade honom. Efter det kom också de andra sjuka på ön dit och blev botade. De gav oss många bevis på sin uppskattning, och när vi skulle segla därifrån försåg de oss med allt vi behövde.

I en flyktingbåt över medelhavet år 2011

”Först åkte jag med lastbil från Somalia till Libyen. Sen åkte jag i en båt som skulle till Italien. Men båten råkade i sjönöd. Vi plockades upp och fördes till Malta”, säger Rahman, son till en polis. ”Jag har varit här i två månader. Militären behandlar oss väl. Mitt främsta problem är att jag och min fru skilts från varandra.”

Omkring 200 afrikanska flyktingar bor i barackerna som byggdes av brittiska styrkor efter första världskriget då Malta var en koloni. Men över ön finns 5000-6000 flyktingar - ett stort antal för en stat vars befolkning knappt överstiger 400.000, och ett vittne över det faktum att, efter skuldskrisen i euroområdet, tillhör obehörig eller ”irreguljär” invandring det mest akuta problemet för EU.

Från den grekisk-turkiska gränsen i öster till Kanarieöarna utanför Afrikas västkust till den italienska ön Lampedusa, utmanar ankomsten av tiotusentals flyktingar från platser så långt bort som Eritrea, Irak, Afghanistan och Bangladesh gränserna för EU: s principer om solidaritet, ansvarsfördelning och skydd av mänskliga rättigheter. Länder i norra, västra och centrala Europa är ovilliga att ta in mer än ett symboliskt antal av illegala invandrare som anländer till EUs södra och sydöstra gränser.

Ur artikeln ”Fortress Europe – Immigration”, Financial Times
14 juni 2011 översättning Henrik Frykberg.

- Gå igenom övningens innehåll antingen i storgrupp eller genom att gå runt till varje grupp. Kopiera eller skriv ut nyckelord och frågorna som hör till övningen så att varje grupp har. 5 min
- Läs högt berättelsen från Apg 27:13-20, 39-44; 28:1-11 om Paulus resa som fånge över medelhavet. (Textens ”de” står för båtens besättning och befälhavare, textens ”vi” står för alla ombord inklusive Paulus, apostlagärningarnas författare och andra fångar). Läs också texten från Financial Times. 5 min
- Gå en runda där ni delar med er av era personliga reflektioner. Är det något ni inte förstår? Något som väcker anstöt? Något som känns riktigt fint? För in den kunskap om texterna ni har i gruppen. 15 min
- Samtala utifrån nyckelorden Utsatthet och Beroende. Har någon i gruppen personlig erfarenhet av flykt, eller har ni hört andra berätta om sin flykt? Samtala om flyktingars utsatthet och beroende av andras gästfrihet och solidaritet. Vad gör sådana relationer med oss? Hur långt sträcker sig er solidaritet? Anteckna. 40 min
- Återrapport i storgrupp. 3 min x antal grupper.

12. Min hembygd i centrum och periferi

Syftet med övningen är att få samtala om makt och vanmakt i relation till de lokala sammanhang deltagarna kommer ifrån.

Material: Papper, färger, kriterior etc.

Nyckelord: *Centrum och Periferi*

- Gå igenom övningens innehåll i storgrupp. 5 min
- Måla en bild av er stad, ert samhälle, er bygd samtidigt som ni samtalar om vad som finns i Centrum och i Periferin av ert sammanhang. Var placerar ni er hemkyrka? Andra grupper i samhället som invandrarföreningar, andra religiösa samfund, flyktingar, gamla, barn? Vilka är längst ut i kanten? Varför är det så och vad skulle ni, kyrkan, kunna göra åt det? 40 min
- Vernissage i storgrupp. Visa era målningar och berätta. 3 min x antal grupper.
- Samtala i storgrupp om likheter och skillnader mellan målningarna. 10 min.

13. Maktlöshet och makt

Syftet med övningen är samtala om erfarenheter av maktlöshet och makt inför förtryckande och diskriminerande strukturer, traditioner och föreställningar och hur handling kan födas ur dessa erfarenheter. Ge deltagarna tilltro till sin egen makt att positivt påverka i förändringsprocesser.

Material: Bibeln och anteckningsmaterial.

Nyckelord: Diskriminering och Handling

Kvinnan som tröttnade

Medan han talade till dem kom en synagogföreståndare och föll ner för honom och sade: "Min dotter har just dött, men kom och lägg din hand på henne, så får hon liv igen."

Då reste sig Jesus och gick med honom, och lärjungarna följde efter. Men en kvinna som hade lidit av blödningar i tolv år kom bakifrån och rörde vid tofsen på hans mantel eftersom hon tänkte: "Får jag bara röra vid hans kläder, så blir jag hjälpt." Jesus vände sig om och fick se henne och sade: "Var inte orolig, min dotter. Din tro har hjälpt dig." Och från det ögonblicket var hon frisk.

Män och kvinnor som tröttnade i USA

Soulmusikern Sam Cooke, skrev 1956 en sång om bibelberättelsen ovan.

*Oh, there was a woman in the bible days
She had been sick, sick so very long
But she heard that Jesus was passin' by
So she joined the gatherin' throng*

*And while she was pushin' her way through
Someone asked her, "What are you tryin' to do?"
She said, "If I could just touch the hem of His garment
I know I'll be made whole"*

När Sam Cooke senare hörde "Blowing in the wind" och fascinerades av att Bob Dylan, en icke-svart, kunde skriva en sån stark sång mot rasism skrev han 1963 "A change is gonna come". Han skrev sången efter att ha pratat med några demonstranter i medborgarrättsrörelsen som gjorde en sit-in i Durham, Kalifornien. Han uttrycker i sången sin frustration bland annat över när hans band skulle ta in på ett hotell som visade sig vara endast för vita och de blev arresterade för störande av allmän ordning. Sången blev viktig för medborgarrättsrörelsen i USA och föregångare till många andra politiska sånger.

*"I go to the movie
And I go Downtown
Somebody Keep telling me
Don't hang around

Then I go to my brother
I say brother help me please
But he winds up knocking me
Back down on my knees
There have been times that I thought
I couldn't last for long
but now I think I'm able to carry on
It's been a long time coming,
but I know a change is gonna come."*

- Gå igenom övningens innehåll antingen i storgrupp eller genom att gå runt till varje grupp. Kopiera eller skriv ut nyckelord, berättelsen om Sam Cooke och frågorna som hör till övningen så att varje grupp har. 5 min
- Läs berättelsen från Matt 9:18-22 med noter, och den om soulmusikern Sam Cooke högt i gruppen (lyssna gärna till sångerna om ni har möjlighet). 5 min
- Gå en runda där ni delar med er av era personliga reflektioner. Är det något ni inte förstår? Något som väcker anstöt? Något som känns riktigt fint? För in den kunskap om texterna ni har i gruppen. 15 min
- Försök utifrån nyckelorden Diskriminering och Handling, leva er in i kvinnan med blödningsars frustration och Sam Cookes när han blev nekad att bo på hotellet för bara vita. Har ni själva råkat ut för något likande? Finns det strukturell diskriminering i vårt samhälle idag? Tänk på ett tillfälle när ni själva behövde förändra något eller deltog i en organisation där förändring behövdes och när den förändringen lyckades. Fundera sen på vad som gjorde att förändringen lyckades. 10 min
- Samtala i smågrupper. Anteckna och skriv upp faktorerna för lyckad förändring på blädderblock. 40 min
- Återrapport i storgrupp. 3 min x antal grupper.

14. Kyrkans uppgift i världen.

Syftet med övningen är att få samtala om kyrkans roll i politiken och hitta stöd för att som kristen och som kyrka agera politiskt.

Kristen tro uttrycker en helhetssyn, där kropp, själ och ande hör samman. Hela människan ryms i den kristna tron och i ett kristet liv skall såväl kyrkan som den enskilda människan sträva efter att gestalta tro i handling. Därför behövs en dialog mellan erfarenheter och gemensam trostolkning i historia och nutid. Det uppstår ständigt situationer där såväl den enskilde som en församling, ett stift eller en kyrka erfar en skyldighet att visa solidaritet med utsatta människor och delta i det offentliga samtalet. Detta ansvar är ofrånkomligt och även om osäkerheten alltid finns där, liksom risken att ta fel, så är det en del av kyrkans uppdrag att i varje tid ge röst åt evangelium och ta ställning i etiska frågor.

Svenska Kyrkans Läronämnd i yttrande Ln 2004:3y

- Läs yttrandet från Svenska Kyrkans Läronämnd högt. Påminn er också om de berättelser vi läst om Jesus (Jesus i templet, kananeiska kvinnan, kvinnan som tröttnade).
- Samtala i gruppen om hur det som händer i berättelserna om Jesus påverkade/ar individ och samhälle. Håller ni med om läronämndens yttrande? Vad finns det som ofta hindrar oss att handla för det vi tror på? Finns det sätt att ta sig förbi de hindren?
- Skriv ner era slutsatser.
- Återrapportera och samtala i storgrupp. 3 min x grupp + 10 min.

Mer input för ledaren till samtalet:

Allan G. Johnson skriver i boken "Privilege, power and difference" om hur två myter förhindrar människor att göra motstånd mot privilegier och förtryck. Den första myten säger: "Det har alltid varit så här och kommer alltid att vara så." Den myten uppmuntrar människor att välja minsta motståndets väg hellre än att ta de risker som aktioner för social rättvisa innebär. Den andra myten ingår i det som kallas "Gandhis paradox" och handlar om att det vi vill förändra är så stort och svårt att förändra att det vi gör som enskilda individer inte känns som att det spelar någon roll. Den myten hindrar oss från att agera om vi inte ser att vi får direkt och personligt utbyte av vårt handlande. Gandhis paradox handlar om att även om vi känner det som att inget av det vi gör som individer spelar någon roll så är det viktigt att vi gör det i alla fall som en del av en längre strategi för en förändring som vi kanske inte kommer att se resultatet av.

För att bekämpa dessa myter och deras makt över oss föreslår Johnson att man kan börja med ett förändringsarbete för social rättvisa genom att börja med att erkänna att förtryck existerar och lära sig mer om förtryckets mekanismer. Genom den kunskap man då får dyker möjligheter upp att förändra där man kan välja att börja ta små steg med små risker. Till exempel kan man skriva insändare, underteckna namnlistor, sluta le när någon drar ett rasistiskt skämt, våga fråga varför det inte finns någon någon nysvensk förtroendevald i kyrkorådet, samt börja samarbete med andra organisationer och föreningar för att man ska kunna lära av varandra. Detta stöd till förändringar kan innebära en lite svårare tillvaro för en själv, men gör det lättare för förtryckta grupper att få makt och nå rättvisa.

Fritt från Johnson, Allan G, "Privilege, power and difference" 2nd edition McGraw Hill (2001).

15. Forumspel

Syftet med övningen är att i forumspelets form få pröva på att konfrontera rasistiska åsikter inom kyrkan och ta ett steg närmare en liknande handling i vardagen.

Ett forumspel är en kort scen man spelar upp som slutar i en tydlig konflikt mellan de agerande där det finns en maktrelation mellan en eller flera förtryckare och en eller flera förtryckta samt någon eller några som passivt ser på. När man spelat upp scenen en gång, gör man det en gång till men denna andra gång får publiken ropa "STOPP" för att man vill gå in och ta någon av de agerandes roll (dock ej förtryckarnas) och försöka förändra scenens handling i en positiv riktning. Den som brutit scenen avgör från när i handlingen man ska börja spela och den nya aktören får bidra med sin rolltolkning och så får man se hur handlingen förändras. När scenen är avslutad uppmanar ledaren övriga åskådare att försöka med något annat sätt att hantera konflikten i scenen. Så provar man det genom att spela upp scenen på nytt.

- Beskriv för deltagarna hur ett forumspel går till. 5 min
- Dela upp deltagarna i minst två grupper om fem. Be grupperna gå ut i ett annat rum och hitta på varsin situation i kyrkan som utmynnar i en konflikt med rasistiska förtecken. 7 min
- En av grupperna spelar upp sin scen. 5 min
- Inför andra gånger uppmanar ledaren åskådarna att bryta scenen genom att ropa "STOPP" och gå in och ta en av den förtrycktas eller passivas roll för att positivt förändra scenens förlopp. 5 min
- När en åskådare ingripit och gruppen spelat upp scenen på nytt med en utbytt skådespelare uppmanar ledaren på nytt åskådarna att prova andra lösningsförslag och scenen spelas upp på nytt tills någon av deltagarna ropar "STOPP", och så vidare. 5 min
- Utvärdera efter varje gång ni spelat och börja utvärderingen med att de agerande får "debriefa" hur det kändes, vad konflikten bestod i, hur de kände sig i sina roller av att vara förtryckt, förtryckare och passiva åskådare, samt hur de olika förslagen att lösa konflikten fungerade. Sen får övriga åskådare möjlighet att kommentera. Samtala om "vad hände", "hur kändes det?", "kan det gå till så här i verkliga livet?" "finns det lärdomar?" "hur gör vi nästa gång?" Sådana här dramatiseringar och simulationer kan väcka starka känslor och tas på mycket mer allvar än vad man är beredd på som processledare. Så det gäller att verkligen ha tid att ta hand om det som väcks! 15 min
- När utvärderingen är klar är det nästa grupps tur att spela upp sin scen, och så vidare.

16. Vad tar jag med mig och hur går vi vidare

Syftet med övningen är att få hjälp att gå vidare med nästa steg på hemmaplan.

Material: Anteckningsmaterial.

Paulus brev till svenskarna

- Gå igenom övningens innehåll i storgrupp. 5 min
- Fundera enskilt på vad ni tar med er hem från kursen. Är det något ni känner ni fått mer kunskap om och/eller blivit tryggare i? Är det något sätt att jobba på eller innehållet i en övning som gav er en aha-upplevelse? 5 min
- Berätta i smågrupper för varandra om vad ni tar med er hem. 10 min
- Samtala i grupperna om vad ni skulle vilja göra i er hemförsamling rörande migrationsfrågan, för flyktingar och asylsökande och/eller för integration. Arbete på individplan, med grupper och/eller politiskt påverkansarbete. Välj ut två förslag och skriv ner era "handlingsplaner" för de förslagen: Vad vill vi ändra på? Hur? Vem/vilka? När? 20 min
- Formulera nu utifrån det ni tar med er från kursen och era handlingsplaner "Paulus brev till svenskarna". Där Paulus skriver till er församling, ert sammanhang, en Paulus som kanske är upprörd över sakernas tillstånd och vill bättring. Börja t ex med "Till församlingen i X-stad. Bröder och systrar i Kristus..." 30 min
- Återrapport i storgrupp. Läs upp era handlingsplaner och Paulusbrev för varandra. 5 min x antal grupper.

Kursplaner för helgkurs och studiecirkel

Helgkurs

FREDAG

17.00 Ankomst, incheckning, middag

Jag och vi

- 18.00 Kursen startar
- 18.45 Min plats i världen
- 19.15 Rast
- 20.00 Min resa hit och mitt första möte med det främmande
- 21.30 Andakt

LÖRDAG

Vi och kyrkan

- 9.00 Vad har jag att säga till om?
- 10.30 Fika
- 11.00 Kvinnan som inte höll med
- 12.30 Lunch
- 13.30 Vilka är ”vi”?
- 15.00 Fika
- 15.30 Om besvärliga möten.
- 18.00 Kvällsmat

Kyrkan i världen

- 19.00 När ”vi” blir ”vi och dom”.
- 20.30 Mässa

SÖNDAG

- 9.00 Alla lika, alla olika.
- 10.30 Fika
- 11.00 Min hembygd i centrum och periferi
- 12.30 Lunch
- 13.30 Maktlöshet och makt
- 15.00 Kyrkans uppgift i världen, alternativt Forumspel
- 16.30 Vad tar jag med mig och hur går vi vidare?
- 18.00 Slut

Studiecirkel

I en studiecirkel kan man träffas i tvåtimmarspass med ett något längre första pass där man går igenom övning ett till tre. Varje pass innehåller sedan en övning förutom en tillbakablick ”vad gjorde vi senast och är det något reflektioner kring innehållet eller formen på det som vi vill ta upp?”.

Kontakta Sensus för att få hjälp att komma igång med en studiecirkel eller kurs.

www.sensus.se, klicka på ”kontakta oss”.

Veta-och-göra-mer-lista

En kommenterad lista med tips på böcker, filmer och andra resurser för den som vill veta mer och hitta stöd för handling. Samtliga internetadresser aktuella 2012-08-16.

Bibeln

En av världens viktigaste, farligaste och mest befriande böcker. Läs, låt texterna möta dina erfarenheter och prata med andra om detta.

Bibeltolkningens bakgator Jesper Svartvik, Verbum, 2007.

En bok som behandlar hur bibeln tolkats genom historien för att stödja judehat, slaveri och homofobi och hur, med Svartviks egna ord, ”dessa vidrigheter har fortgått i samhällen som har präglats av högtidligt tal om alla människors syskonskap”.

Mångkulturalism för vem? Elisabeth Gerle, Bokförlaget Nya Doxa, 1999.

Komplicerar samtalet om mångkulturalism utifrån en undersökning av religiösa friskolor. Kulturer är inget statiskt och individen är mycket mer än de/n kulturer hon är en del av.

Svenska kyrkans medlemmar Jonas Bromander, Verbum, 2011.

En omfattande medlemsundersökning i Svenska kyrkan som presenterades våren 2011. Den kom bland annat fram till att medlemmarna inte tycker att kyrkan ska handla politiskt, men samtidigt menade medlemmarna att kyrkan står för godhet och ska stå på de utsattas sida.

Där främlingskapet bryts kan en ny värld börja Kristina Hellqvist (red), Arcus förlag, 2010.

En antologi fylld med bibeltolkningar och teologiska utläggningar från olika perspektiv mot främlingsfientlighet och rasism. Medverkar gör bl.a. Martin Lind, Elisabeth Gerle och Ylva Eggehorn. Till antologin finns ett studiematerial från Sensus.

Kryddad olja: kvinnor i bibeln Ylva Eggehorn, Libris, 2005.

Läsningar av bibeltexter om kvinnor som ofta överraskar och ger nytt ljus och liv åt texter som vi trodde vi visste vad de handlade om.

Koranens budskap Muhammed Knut Bernström. Proprius, 2000.

Finns också på hemsidan www.koranensbudskap.se

Detta vill vi Sveriges Kristna Råd, 2007.

Ett ramdokument som presenterar kyrkornas syn på migration och integration. Kan laddas ner från Svenska Kyrkans hemsida (svenskakyrkan.se/ -> migration -> officiella dokument) eller SKRs hemsida (www.skr.org/verksamhet/ekumeniskdiakonikyrcasamhalle/migratio-nochintegration/)

Kan du säga schibbolet? Marjaneh Bakhtiari, Ordfront förlag, 2008.

En satirisk, nyanserad, humoristisk och kritisk roman om mångkultur, integration och språkets betydelse för identitet, med mera.

Levande teologi Christina Grenholm, Verbum, 2011.

En bok om vanliga människors rätt och skyldighet att göra teologi och om att våga läsa och tolka bibeln eftersom allas tolkningar och erfarenheter av Gud och livet är viktiga.

Människa är ditt namn - om mänskliga rättigheter, mänsklig värdighet och teologi Göran Gunner (red) Verbum, 2007.

Svenska teologer diskuterar mänskliga rättigheter, fattigdom, mångkultur, fred och rättvisa.

Engelska kyrkans hemsida om rasism

med länk till ett dokument med tips om hur man bemöter högerextrema partier, grupper och rasistisk politik och länk till ”Affirming our common humanity” (2011), biskopsmötets uttalande med grundläggande bibelteologisk argumentation för jämlikhet och förkastande av alla former av rasism. www.churchofengland.org/our-views/home-and-community-affairs/community-urban-affairs/countering-racist-politics.aspx

Episkopala kyrkan i USAs hemsida om ”Mission and ministry”

med länk till en handbok på 250 sidor för träning i arbete mot rasism med bland annat övningar och gudstjänstresurser. archive.episcopalchurch.org/mission.htm

Ekumenisk hemsida från England med uttalanden mot rasism

www.jointpublicissues.org.uk/politicaextremism/

Svenska kyrkans hemsida om migration

www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=642726

Bryt! RFSL och Forum för levande historia, tredje upplagan, 2011.

Ett metodmaterial med konkreta övningar och diskussionsunderlag med fokus på normer kring kön, sexualitet och etnicitet. Riktat till aktiva i ungdomsorganisationer, eller de som på andra sätt arbetar med ungdomar. Skrivet av Forum för Levande Historia och RFSL Ungdom. Finns att ladda ner på www.levandehistoria.se/bryt

Makthandboken – för unga feminister som (be)möter rasism och sexism i föreningslivet, Interfem.se (2011)

En handbok med konkreta tips, övningar och verktyg för att bemöta rasism och sexism från Interfem (interfem.se), en tankesmedja och ett resurscenter som arbetar för att kvinnor med utländsk bakgrund ska bli en erkänd resurs och får större ekonomisk och politisk betydelse på arbetsmarknaden och i samhället.

Forum för levande historia

Organisation som ”arbetar för att motverka intolerans genom att berätta om brott mot mänskligheten i historien och i vår samtid.” www.levandehistoria.se/

EXPO, hemsida och tidskrift

En kunskaps och argumentbank med kartläggning, granskning och information om högerextrema och rasistiska tendenser i samhället. www.expo.se

Europas Skam Lisa Bjurwald, Natur och Kultur (2011)

Om utvecklingen av rasism och rasistiska rörelser i Europa.

Stoppa Nazismen Aktivt Icke våld (SNAIV)

En organisation som med konsekventa och förberedda ickevåldsaktioner konfronterar rasistiska manifestationer och aktioner. www.stoppnazismen.nu

Maggie vaknar på balkongen, 2008.

Film om Maggie, född i Kenya, har bott i Sverige i cirka tio år. Under tre år förde hon en videodagbok om sin vardag i Malmö. En samtidskritisk skildring av det svenska samhället som väcker frågor om det som anses vara »normalt«.

Det nya landet, 2000.

Film om flyktingarna Ali och Massoud på en resa genom Sverige, en resa som är ett möte med ett tvärsnitt av det svenska samhället.

Sensus metodbank

Metodbanken är ett stöd till dig som är ledare och innehåller många olika metoder och övningar. Metoderna bygger på folkbildningens människo- och kunskapssyn samt på Sensus pedagogik. www.sensus.se/ledare/metodbank

sensus

